

Õiguskantsler

Mart Kalm
rektor
Eesti Kunstiakadeemia
artun@artun.ee

Teie nr
Meie 05.11.2020 nr 7-9/201685/2005991

Üliõpilastele kehtestatud maski kandmise ja terviseinfo avaldamise nõuded

Lugupeetud prof Mart Kalm

Teile teadaolevalt on õiguskantslerilt küsitud Eesti Kunstiakadeemias kehtestatud maski kandmise ning akadeemia terviseandmete edastamise kohustuse kohta.

Pole kahtlust, et olete üliõpilastele koroonaviiruse levikuga seotud juhiste andmisel tegutsenud parimate kavatsustega, et kaitsta üliõpilaste ja töötajate tervist ning korraldada tavapärasest õppetööd võimalikult mõistlikult. Olen Teiega päri, et haridusasutused on seatud keerulisse olukorda, kuna ühest küljest tuleb neil tagada õpikeskkonnas tervisekaitse, kuid teisest küljest pole selge, milline on või peaks olema haridusasutuste voli selle kohustuse täitmisel.

Kuna olete pidanud kaitsemaski kandmise juhiseid soovituslikeks, teen Teile ettepaneku sõnastada [24.09.2020 korralduse nr 1-10/58](#) punktid 1.5, 2.6 ja 2.7 ümber nii, et üliõpilastele ja töötajatele oleks üheselt selge nende juhiste soovituslik iseloom. Ühtlasi palun üliõpilasi ja töötajaid teavitada, et akadeemia soovitus ei puuduta üliõpilasi, kellele maski kandmine on meditsiiniliselt või muul põhjusel vastunäidustatud. Selgitada tuleb ka seda, et üliõpilased ei pea ülikooli töötajatele andma enda terviseandmeid. Palun saatke muudetud korraldus ning Eesti Kunstiakadeemia töötajatele ja üliõpilastele saadetud teade ka õiguskantslerile. Palun Teie vastust 13. novembriks 2020.

Ka siis, kui maski kandmine on vaid soovituslik, tuleb sellise soovitusel arvestada, et maski kandmisel on mõte siis, kui kantakse õiget maski ja seda tehakse õigesti. Ka Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO) on leidnud, et kui inimesi kohustatakse maski kandma, siis tuleb selgelt öelda, kus, mis eesmärgil, millal, millist tüüpi maski ja kuidas kanda (vt [WHO 05.06.2020 antud soovitused](#), lk 8).

Kirjutasite, et Eesti Kunstiakadeemia (edaspidi EKA või akadeemia) pole kehtestanud üliõpilastele maski kandmise kohustust. Ka ei nõua akadeemia üliõpilastelt terviseinfo avalikustamist. Olete selgitanud, et tegemist on juhistega, mille järgimise otsustab igaüks ise oma vajadustest, võimalustest ja vastutustundest lähtudes. Märkisite, et terviseandmete küsimise õigust käsitlevate juhiste põhisisu võib kokku võtta lausega „küside võib, vastama ei pea“. Teisisõnu, olete küll kohustanud vastutavaid töötajaid üliõpilastelt terviseandmeid küsima, ent vastamise kohustust üliõpilastele pandud ei ole. Neid, kes juhiseid ei järgi, ei ähvarda eksmatrikuleerimine ega muud õiguslikud tagajärjed.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Teie vastusest võib järeldada, et korraldusega kehtestatud juhised pole mõeldud kohustusena, vaid soovitusena. Samas ei jäta EKA rektori 24.09.2020 korralduse „Koroonaviiruse levikuga seotud juhised sügissemestriks 2020/2021 / 3“ sõnastus ruumi teistsuguseks tõlgenduseks, kui et tegu on täitmiseks kohustuslike juhistega.

Korralduse punkti 1.5 kohaselt on maski kandmine kohustuslik akadeemia avalikel aladel, töökodades ja auditooriumides, kui seal viibib rohkem kui kaks inimest, samuti siis, kui külastatakse ametiruumi või kui inimene tuleb EKA-sse nii-öelda riskiriigist.

Korralduse punktidega 2.6 ja 2.7 on kehtestatud terviseandmete avaldamise kohustus: „EKA hoones viibinud töötaja/üliõpilane, kellel on diagnoositud koroonaviirusesse haigestumine, teavitab sellest vahetut juhti/õppekava juhti, et EKA saaks rakendada töö- ja õpikeskkonnas vajalikke ennetusmeetmeid teiste isikute kaitseks. Vahetu juht/õppekava juht peab küsima koroonaviiruse sümptomitega tööst/õppetööst eemale jäänud EKA hoones viibinud töötajalt/üliõpilaselt, kes ei ole oma haigestumisest teavitanud, kas tal on diagnoositud koroonaviirusesse haigestumine. 2.7. EKAl on õigus küsida töötajalt/üliõpilaselt, kas ta on kokku puutunud koroonaviirusesse haigestunud inimestega. Samuti on EKAl õigus küsida töötaja/üliõpilase kinnitust, et töötaja/üliõpilase tervises seisund ei takista tööülesannete täitmist/õppetöös osalemist ega ole ohuks teistele isikutele.“

Nende soovitusliku iseloomuga juhiste eesmärk on vähendada koroonaviirusesse nakatumise riski EKA-s ja sedasi kaitsta nii töötajate kui ka üliõpilaste tervist, eesmärk on ka jätkata tavapäraselt õppetööd EKA õppehoones. Kuna korralduse teksti lugedes võib olla üsna kindel, et tegu on kohustusega, pole korraldus sõnastatud selgelt. Õigusselguse põhimõtte järgi peab korralduse adressaat mõistma, kuidas ta peab käituma ning mis on tõenäolised tagajärjed, kui ta korraldust eirab. Kõrgharidusseaduse § 17 punkt 6 sätestab, et kõrgkool arvab kõrgkooli kehtestatud korras kõrgharidustaseme õpest välja üliõpilase, kes ohustab oma käitumisega teisi üliõpilasi või teisi isikuid. Ka [EKA õppekorralduseeskirja](#) § 38 lõike 2 punkt 4 näeb ette, et kui üliõpilane ohustab oma käitumisega teisi üliõpilasi või teisi isikuid, eksmatrikuleeritakse ta akadeemia algatusel. Olete küll selgitanud, et juhiste eiramine sellist tagajärge kaasa ei too, ent arvestades korralduse eesmärki ja sõnastust, võib üliõpilane loogiliselt sellise tagajärje tuletada. Kui korralduse adressaat peab korralduses esitatud juhiseid kohustuslikuks, ent tegelikult need seda ei ole, on rikutud õigusselguse põhimõtet.

Töötajate kaitseks ette nähtud nõudeid töösuhetes reguleerib töötervishoiu ja tööohutuse seadus ([TTOS](#)). Tööandja üldkohustus on tagada töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmine igas tööga seotud olukorras (TTOS § 12 lg 1). Isikukaitsevahenditele tuleb eelistada ühiskaitsemeetmeid ja -vahendeid (TTOS § 12¹ lg 2 p 7). Seadus sätestab, et töökeskkonnas toimivad bioloogilised tegurid ei või ohustada töötaja elu ega tervist (TTOS § 3 lg 2). Kaitseks töökohas toimivate bioloogiliste ohutegurite eest peab tööandja võtma tarvitusele abinõud, arvestades ohuteguri nakatamisvõimet (TTOS § 8 lg 2). Vabariigi Valitsus on kehtestanud [nõuded](#), et kõikide tööde korral, kus esineb bioloogiliste ohuteguritega kokkupuute oht, peab tööandja töökeskkonna riskianalüüsi käigus kindlaks määrama töötaja nakatumisohu laadi, suuruse ja kestuse ning selle põhjal hindama riski töötaja tervisele ja võtma tarvitusele vajalikud ennetusabinõud (§ 3 lg 1). Olenevalt sellest, millisesse [ohurühma](#) bioloogiline ohutegur kuulub, näeb Vabariigi Valitsuse määrus ette tööandja rakendatavad abinõud (§ 4).

Ilmselt on põhjendatud, et seoses Covid-19 levikuga võib tööandja küsida töötajalt kinnitust selle kohta, et töötaja ei kujuta ohtu teistele töötajatele ja töökeskkonnale üldiselt (vt nt [töölepingu](#)

[seaduse](#) § 15 lg 2 p-d 5 ja 8). Vastasel juhul ei saaks töandja täita talle seadusega pandud kohustust tagada ohutu töökeskkond. Terviseandmete kogumisel tuleb töandjal kinni pidada andmekaitse üldistest põhimõtetest, nagu eesmärgipärasus, minimaalsus ja proportsionaalsus, ning hinnata sellest lähtudes oma tegevust andmete kogumisel eriolukorra tingimustes. Seega võib töandja küsida ja koguda oma töötajate kohta andmeid nii palju kui vaja ja nii vähe kui võimalik. Töötaja peab aga silmas pidama, et ta võib tööle asuda üksnes siis, kui ta on terve, ja et töandjal on õigus nõuda selle kohta kinnitust. See ei tähenda, et töandja peab teadma töötaja diagnoosi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Riigikogu kultuurikomisjon
Haridus- ja Teadusministeerium